

2012: la voluntat contra la por

Hi ha una realitat fora de nosaltres, que ens envolta i ens condiona. Nosaltres disposem d'una certa capacitat d'interpretar-la i transformar-la, d'acord amb els nostres valors, criteris o interessos. Potser tot just per sentir que en formem part. Aquesta relació d'estira-i-arrotonsa entre les persones i la realitat ha originat disciplines que s'ocupen d'estudiar-la i que ens han proporcionat un coneixement molt variat sobre el món i la vida i ens ajuden a trobar-hi sentit.

L'experiència històrica general i la nostra particular ens ensenyen que és molt difícil tenir una percepció equilibrada de la realitat en cada moment. Fins i tot resulta complicat fer-se una idea aproximada de la situació personal de cadascú. Sovint, ens acarem a circumstàncies difícils que hem menystingut, o ens espantem en excés davant de problemes que, un cop abordats, trobem més simples. Aquesta dificultat d'adoptar la perspectiva adequada davant de cada situació depèn, fonamentalment, de la capacitat analítica. Però, com que no som robots, depèn també, i molt, d'emocions i sentiments. Del nostre estat d'ànim.

L'allargament de la crisi econòmica; l'afectació a més persones, més famílies i més sectors; el retard d'una resposta política efectiva que giri la dinàmica; el desdibuixament de perspectives de futur engrescadores... tot junt afavoreix un desànim amplament compartit. En les converses d'aquests dies, en les mirades, les reaccions, es transmet una sensació d'abatiment, d'encongiment, de por. S'ha escampat la percepció que les causes de la mala conjuntura corresponen a forces descomunals i incontrolables, que es resolen lluny, fora del nostre abast i de l'abast dels que ens representen. I que els nostres instruments de tota mena per afrontar-los són inadequats, insuficients i ineficients. El pessimisme ens fa veure el got mig buit. I ens aboca a reaccions defensives, porugues, conservadores.

La conformació de l'estat d'ànim predominant en una societat depèn, és evident, de l'estat d'ànim de cadascun dels seus membres. Però també els estats generals d'opinió i les atmosferes d'optimisme o pessimisme afecten les persones. En condicions especialment difícils, resulta decisiva la capacitat dels governs i de les institucions per suscitar il·lusions col·lectives ben fonamentades. No és gens senzill. Però cal es-

JOAN M. TRESSERRAS

COMUNICÒLEG, UAB

perar que transmetin sensació de confiança i fermesa, que generin l'impuls emocional que desvetlli iniciatives i la formulació de projectes. Si no s'actua en aquesta direcció, el desànim generalitzat pot paralitzar la gent, tenallar-la, i esdevenir un factor afegit d'agreujament de la crisi.

Quan els missatges governamentals es limiten a enarborar la crisi per justificar les accions de govern i en fan l'argument definitiu de la seva política... Quan s'incorpora a l'eix bàsic del discurs que la "culpa" de la penitència d'avui és en el "pecat" que uns altres havien comès abans... O quan, sobretot, s'imputa a una hipotètica irresponsabilitat

La crisi no és el resultat de l'excés d'intervenció pública, sinó de la timidesa d'aquesta intervenció davant l'onada liberalitzadora

col·lectiva ("viure per damunt de les possibilitats", "estirar més el braç que la màniga") la causa de les dificultats actuals per adaptar-nos al programa d'ajustament... Quan tot això va junt, sentim que som davant d'un programa imposat de gestió de la crisi, no pas un programa de construcció nacional.

Qui va viure per damunt de les seves possibilitats? No pas tothom. Durant els anys de creixement ja hi havia pobresa, atur i precarietat. I potser els principals defectes del programa de polítiques socials i de redistribució dels governs catalans d'esquerra, a banda de no haver plantejat prou radicalment la qüestió del dèficit fiscal, van ser: no pressionar prou l'Estat per incrementar la pressió impositiva sobre les rendes més altes, una més efectiva lluita contra el frau fiscal, o un més estret control dels moviments de capitals i els beneficis de l'especulació. La crisi no és el resultat de l'excés d'intervenció pública sinó de la timidesa d'aquesta intervenció davant l'onada liberalitzadora. La crisi va sorprendre perquè no va ser anticipada pels analistes i guardians del sistema. Perquè, cova-da al cor corrupte del nucli financer global, ha resultat més greu del que va semblar en un primer moment. Perquè ha posat al descobert la precarietat de moltes economies d'escassa base productiva. Perquè dura en el temps sense que s'endevini el final ni el camí que pugui conduir-hi. Perquè aquí, tot i la sòlida base productiva, la crisi internacional s'ha afegit a la crisi local provocada pel retard en inversions i infraestructures de l'Estat i per l'escat de la

bombolla immobiliària, i la inexistència d'un nou sector que prengui el relleu de la construcció com a motor de creixement i de generació d'ocupació. La causa de la crisi no ha estat el comportament irresponsable de la majoria. La majoria de la gent n'ha estat la víctima. I el Govern ho ha de saber i ho ha de dir.

El discurs públic del 2011 ha estat el de la retallada, el d'una austeritat expiatòria, sense horitzó. Com si el 2008, el 2009 i el 2010 no haguessin estat ja anys de crisi econòmica, de caiguda dels ingressos públics i d'austeritat pressupostària. El discurs del 2011 ha transmès més aviat inseguretat i por, culpabilització i amonestació indiscriminades, desconfiança, contribució al desànim. El 2012, pel bé del país, el discurs públic ha de ser nou. Anàlisi rigorosa, sempre. Acompanyada d'una ferma determinació i voluntat mobilitzadora. El país no és el problema, sinó l'única solució.

